

«ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

(Εισήγησις τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν & Λεβαδείας
κ. Ἰερωνύμου
Ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
τὴν 6ην Ὀκτωβρίου 2005)

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

Μέ εἰσήγησι τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας μας κ. Χριστοδούλου καὶ ἀπόφασι τῆς ΔΙΣ τὸν περασμένο Μάρτιο συνεστήθη Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Διαλόγου μετὰ τῆς Κοινωνίας. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν καὶ εἶναι: «Νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀναπτύξεως καὶ προωθήσεως τοῦ διαλόγου τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν φορέων, ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς τὴν ποιμαντικὴν καὶ διοικητικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ εἰς τρόπους ἀξιοποιήσεως τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ὑπ' αὐτῆς», ἀφοῦ «ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἡ οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπικεντρὸν κάθε ἐκκλησιαστικῆς διακονίας εἶναι ὁ πιστὸς λαός», ὅπως ὑπεγράμμισε ὁ Μακαριώτατος στὸ ἀναγνωσθέν κατὰ τὴν ἡμερίδα τῶν Πατρῶν μήνυμά του περιχαράκωνοντας ἔτσι τὴν προσπάθειά αὐτὴ καὶ καθορίζοντας τὰ ὅρια καὶ τίς ἀρμοδιότητες τῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὰ μέλη πού συγκροτοῦν τὴν Ἐπιτροπὴ αὐτὴ εἶναι: οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος καὶ ἡ ταπεινότης μου. Ἄλλοι κληρικοὶ ὁ αἰδ. Πρωτοπρ. κ. Θωμᾶς Συνοδινός, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Α. Ἀθηνῶν, ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἀναστάσιος Τασόπουλος, Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἀθηναγόρας Δικαϊάκος, Ἱεροκήρυκας τῆς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, ὁ αἰδ. πρωτοπρ. κ. Γεώργιος Μεταλληνός, Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ αἰδ. πρωτοπρ. κ. Γεώργιος Καλατζής, Κληρικὸς τῆς Ἱ.Α. Ἀθηνῶν, ὁ αἰδ. πρωτοπρ. κ. Ματθαῖος Χάλαρης, Κληρικὸς τῆς Ἱ.Α. Ἀθηνῶν, οἱ ἐλλογιμώτατοι καθηγητὲς κ.κ. Γεώργιος Γαλίτης, Βασίλειος Γιούλτσης, Κων/νος Ζουράρης καὶ Γεώργιος Φίλιας καὶ ὁ ἐλλογιμώτατος Δρ. κ. Κων/νος Ζορμπάς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ συνήλθε τὸ πρῶτον στίς 12 Ἀπριλίου ἔ. ἔ. μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἰδίου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὁ ὁποῖος καὶ ἔθεσε τίς πρῶτες βάσεις ζητώντας ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ εἰσηγηθεῖ ἀναλόγως ἐπὶ τῆς νέας αὐτῆς πρωτοβουλίας τῆς Ἱεραῆς Συνόδου.

Ἀκολούθησαν ἄλλες συναντήσεις καὶ ἐπισημάνθηκαν τὰ πρὸς μελέτην καὶ συζήτησιν θέματα ἀπὸ τὰ ὅποια προκρίθηκε τὸ θέμα: **ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.**

Ὑπεγράμμισθησαν οἱ κεντρικοὶ προβληματισμοὶ καὶ ἀπεφασίσθη, μὲ ἔγκρισιν τῆς ἐνημερωμένης πλέον ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Δ.Ι.Σ., νὰ γίνουν σὲ διαφορὰς μεγαλοπόλεις τῆς πατρίδος μας καὶ κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα «οἱ Συναντήσεις αὐτῆς τοῦ Διαλόγου. Μία συνάντησις τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας μὲ τοὺς πιστοὺς τῆς πού θέλουν νὰ ζήσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν. Συνάντησις μὲ αὐτοκριτικὴν ἀλλὰ καὶ ὑπευθυνότητα».

Ἡ μὲ ἀπόλυτη προθυμίαν ἀνάληψιν τῆς φιλοξενίας τῆς πρώτης ἡμερίδας ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πατρῶν κ. Χρυσόστομο ἀπετέλεσε καθοριστικὸν παράγοντα γιὰ τὴν περαιτέρω ἐπιτυχίαν.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ἡ περισσὴ φιλοξενία τοῦ Σεβ. Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλεξάνδρου στὴν ἐνημερωτικὴ συνάντησι πού ἐγένετο στὴν Τρίπολιν στίς 28 Ἰουλίου ἔ. ἔ., ὅπου ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς παρουσίασε καὶ ἀνέπτυξε στοὺς Σεβ. Μητροπολίτες τῆς Πελοποννήσου τὸν σκοπὸν καὶ τοὺς στόχους τῆς συσταθείσης ὑπὸ τῆς ΔΙΣ Ἐπιτροπῆς, καθὼς καὶ τὴν ἔγκρισιν ὑπ' αὐτῆς τῆς προτάσεώς της γιὰ τὴν ἡμερίδα, ζητώντας παράλληλα τὴν συνεργασίαν τους γιὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἡμερίδας καὶ γιὰ διάφορα ἄλλα πρακτικὰ θέματα. Σίγουρον εἶναι ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ἡμερίδας ὡς στὴν Πάτρα ὀφείλεται ἐν πολλοῖς στὴν ἀριστην ἐπικοινωνίαν καὶ κινητοποίησιν ὅλων τῶν Σεβ. Ἀρχιερέων τῆς περιφερείας Πελοποννήσου, οἱ ὁποῖοι μὲ ἰδιαίτην εὐθύνη ὑλοποίησαν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου.

Τὸ πλῆθος τῶν προσελθόντων, ὁ ἐνθουσιασμός καὶ κυρίως τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὁ τρόπος συμμετοχῆς καὶ ἐκφράσεώς των στίς κατὰ θέματα ὁμάδες, ἀπεμάκρυναν δισταγμούς καὶ ἐπιβεβαίωσαν τὴν ὀρθότητά τοῦ ἐγχειρήματος αὐτοῦ τῆς ΔΙΣ γιὰ τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἄλλων τρόπων, πέρα τῶν συνηθισμένων, ἐπικοινωνίας τῆς

Εκκλησίας μέ τά μέλη της.

Τό κεντρικό θέμα **ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ** διαπραγματεύθηκαν δύο εισηγητές. Ο έλλογιμότατος καθηγητής κ. Βασίλειος Γούλτσος καί ή ταπεινότης μου. Κρίνω σκόπιμο στό σημείο αυτό νά αναγνώσω τό Δελτίο Τύπου τής 11/09/2005, τό όποιο περιληπτικά αποδίδει τήν καρδιά τών δύο εισηγήσεων:

«Ο κ. Ιερώνυμος αναφέρθηκε στο εκκλησιαστικό πλαίσιο του διαλόγου, αλλά και στις μέχρι στιγμής εργασίες της Ειδικής Επιτροπής της οποίας προεδρεύει, που έχει συνέλθει σε αλληπάλληλες συνεδριάσεις, έχει επεξεργαστεί σχετικές εισηγήσεις και έχει εκπονήσει ένα σχέδιο δράσεων και πρωτοβουλιών, που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και την διεξαγωγή ημερίδων σε διάφορες περιφέρειες της χώρας για ζωτικά για την Εκκλησία και την Κοινωνία μας θέματα. Αφού χαρακτήρισε το θέμα της ημερίδας πρωταρχικό για την ουσία του, που πρέπει να είναι η σφραγίδα της εκκλησιαστικής ζωής, σημείωσε ότι η Εκκλησία από την αρχή Της, ως εκ της φύσεώς Της, δεν μπόρεσε να σταθεί και να λειτουργήσει ούτε λεπτό χωρίς τον διάλογο με την κοινωνία και τον πολιτισμό της.

Στην σημερινή μάλιστα εποχή, υπογράμμισε, εποχή σύγχυσης και αλλοτρίωσης, βολέματος και ευνοιοκρατίας, με τάσεις που αρνούνται τις τοπικές παραδόσεις, αξίες, γλώσσες,πίστεις και πολιτισμούς και αναζητούν την αποπροσωποποίηση της ζωής στη μαζικότητα και στην αποδοχή της δύναμης του ισχυρού και μάλιστα σε όλα τα επίπεδα των θεσμών, χρειάζεται περισσότερο από ποτέ άλλοτε το Ευαγγελικό μήνυμα, καθώς από παντού φθάνουν κραυγές απελπισίας. Η Εκκλησία, είπε, οφείλει συνεχώς να αναζητά «την άλλη θέαση» της κοινωνίας και δεν μπορεί να σιωπά και να αδιαφορεί μπροστά στα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι λαοί και δη οι κοινωνικά και οικονομικά ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού. Όπως σημείωσε, ο Χριστός ήταν εκείνος που καθόρισε άπαξ και δια παντός, στην πορεία του προς το Πάθος, τις σχέσεις της Εξουσίας και της Διακονίας και έθεσε το μέτρο της Διακονίας ή της Εξουσίας της αγάπης των ποιμένων. «Ο Κύριος έδειξε αγάπη, θυσιάστηκε και ενίσχυσε την ελευθερία του ανθρώπου, αφού δεν νοείται αγάπη χωρίς σεβασμό της ελευθερίας του προσώπου. Αυτή είναι και η γνήσια, η κατά Χριστόν συνάντηση Εξουσίας και Διακονίας» είπε χαρακτηριστικά.

Ο ποιμένας ή ο λαϊκός, συνέχισε, στο βαθμό που συντονίζεται με την θυσιαστική κένωση του Χριστού λειτουργεί σωστά, στο βαθμό όμως της απόκλισής του, παραμένει στην κοσμική διοίκηση. Η Εκκλησία όμως, παρατήρησε, η οποία καλείται να προσλάβει και να μεταμορφώσει έναν κόσμο που δεν έχει καμία σχέση με τον κόσμο που ήξερε και που Την προσκαλεί μεν αλλά συγχρόνως Την προκαλεί και πειρασμικά να αυτοπεριοριστεί σε σύστημα ηθικών αξιών, φιλοσοφημάτων και κοσμοθεωριών, συχνά άσχετων με τις οντολογικές Της προϋποθέσεις, δεν είναι δυνατόν να σταθεί με υπευθυνότητα και γνησιότητα απέναντι στα ερωτήματα της σύγχρονης πραγματικότητας, εάν δεν αποτολμήσει, όπως άλλωστε το ζητούν ιδιαίτερα οι νέοι, μία αυτοκριτική με στόχο την αναζήτηση μίας εκκλησιαστικής αυτοσυνειδησίας και εάν δεν αρθρώσει σωτηριολογικό λόγο με αφετηρία ένα ήθος μετανοίας. Η Εκκλησία άλλωστε, είπε, δεν πρέπει να επιδιώκει μερίδιο κοσμικής εξουσίας την οποία και δεν επιζητά, αλλά δεν μπορεί να περιοριστεί και στις απαιτήσεις ορισμένων που Της ορίζουν ρόλο μόνο διακοσμητικό ή που Την θεωρούν ως χωροφύλακα μίας ηθικής που δημιουργεί «χρηστούς» και νομοταγείς πολίτες. Αφού η Εκκλησία επικοινωνεί και συνδιαλέγεται με ζωντανούς ανθρώπους, υπογράμμισε, δεν μπορεί να στέκεται απέναντί τους σαν ένα ίδρυμα ή σαν ένας θεσμός που ικανοποιεί μόνο τις ανάγκες των «θρησκευτικών τύπων», αλλά έχει ευθύνη και λόγο για την μεταμόρφωση του ελεύθερου ανθρώπου από άτομο σε πρόσωπο, δηλαδή για την δημιουργία μίας οντότητας που θα έχει άποψη, θέληση και έκφραση για την αλήθεια, την ειρήνη, την αγάπη, την ελευθερία, την δικαιοσύνη και τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά της σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Σε αυτή την συμπόρευση, τόνισε, των μελών της Εκκλησίας μας, κληρικών και λαϊκών, αποβλέπει άλλωστε και η σημερινή συνάντηση επίσημου διαλόγου, ενός είδους άλλου τρόπου επικοινωνίας, καθώς η Εκκλησία μας βρίσκεται πάντα σε διαρκή επαφή με τον λαό. Σκοπός της συνάντησης, είπε, είναι να ακουστούν απόψεις σε συγκεκριμένα θέματα και να εξαχθούν συμπεράσματα, πορίσματα και προτάσεις που θα φθάσουν ιεραρχικά στην Ι.Σ.Ι. για να χρησιμοποιηθούν σαν υλικό της σύγχρονης πραγματικότητας. Σήμερα, κατέληξε, στον εκκλησιαστικό χώρο μπορεί κανείς να συναντήσει και την Εξουσία ως «απουσία αγάπης», αλλά και την Διακονία ως «ενέργεια δια της αγάπης». Αυτό, είπε, είναι θέμα επιλογής και τρόπου ζωής κατά τον βαθμό της πνευματικής ωριμότητας του ποιμένα ή του λαϊκού και κατά συνέπεια το όλο ζήτημα της Εξουσίας και της Διακονίας στη ζωή της Εκκλησίας θα κριθεί όχι τόσο στους θεσμούς, όσο στα πρόσωπα.

Στην εισήγησή του ο Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Βασίλειος Γιούλτσος υπογράμμισε ότι στη νέα περίοδο της ιστορίας, που εγκαινιάζεται με την ενσάρκωση του Θεού Λόγου και την κάθοδο του Παρακλήτου, η εξουσία με οποιαδήποτε μορφή της, χωρίς καμία απολύτως εξαίρεση, πρέπει να βιώσει κατά τους λόγους και το παράδειγμα του Κυρίου το περιεχόμενο της προσφοράς και της διακονίας με

πνεύμα θυσίας προς τους άλλους. Όπως τόνισε, κανένα θεσμικό αξίωμα δεν μπορεί και δεν πρέπει να ασκείται ως πηγή δύναμης και γοήτρου, αλλά ως έκφραση αποστολής διακονίας. Φυσικά, συνέχισε, η ανθρώπινη αδυναμία υποκύπτει συχνά στον πειρασμό της κατάχρησης και της φιλοδοξίας, αλλά η συναίσθηση της ευθύνης και η ιδιότητα του πιστού Χριστιανού εμπεριέχουν δυνάμεις για την υπέρβαση της αδυναμίας. Όπως είπε, στη διάρκεια της δισχιλιετούς πορείας Της η Ορθόδοξη Εκκλησία απέφυγε τον μεσαιωνικό πειρασμό της πολιτικής εξουσίας και παράλληλα δεν υπέδειξε ηθικά, οικονομικά ή κοινωνικά συστήματα προκειμένου να λύσει υφιστάμενα κοινωνικά προβλήματα, αλλά μερίμνησε και μεριμνά για να οδηγήσει όλους τους πιστούς στην άσκηση των αρετών, επανασυνδέοντάς τους με την πρόνοια του Θεού και μεταγγίζοντάς τους το πνεύμα της καταλλαγής με τους «άλλους», την θυσία και την αγάπη προς τον «πλησίον». Ο κ. Γιούλτσης χαρακτήρισε αναγκαία στους τραγικούς, όπως είπε, καιρούς μας την παρουσία της Εκκλησίας, μίας Εκκλησίας που στέκει διαρκώς προφητική και κριτική μπροστά στην αναληψία και την σκληρότητα των ισχυρών, όχι βέβαια με μόνο τον θεωρητικό λόγο, αλλά κυρίως με θυσιαστική άσκηση της διακονίας Της προς όλους, με διαρκείς αγώνες για δικαιοσύνη και ειρήνη, με ζωή λιτότητας, ασκήσεως και εγκράτειας. Αφού αναφέρθηκε σε σοβαρές παρεμβάσεις στο παρελθόν της πολιτικής εξουσίας στην εκκλησιαστική ζωή και σε κάθε λογής ολοκληρωτισμούς των ηγεμόνων που όχι μόνο δεν πέτυχαν να αφανίσουν την Εκκλησία, αλλά Την ενίσχυσαν και ισχυροποίησαν τη βούλησή Της στη διακονία και στήριξη του διωκόμενου ποιμνίου Της, σημείωσε ότι με αφετηρία την βυζαντινή περίοδο και στη συνέχεια κατά τη διαμόρφωση σχέσεων ειρηνικής συνύπαρξης ή ανοχής μεταξύ Εκκλησίας και Πολιτείας κατά τους νεότερους χρόνους, η Εκκλησία απέκτησε προνόμια και νέους κοινωνικούς ρόλους, που διέυρναν τη διακονία Της στην κοινωνία. Η διακονία αυτή, είπε, εκδιπλώνεται σε ένα πολύμορφο φιλανθρωπικό έργο και αντίστοιχα σε μία έξοδο ιεραποστολικής ευθύνης που αγωνιά για την μεταφορά του Λόγου του Θεού στους αδελφούς που δεν έτυχε να τον ακούσουν. Δημιουργήθηκαν βέβαια, τόνισε, λόγω του πλήθους των Καθιερώσεων και πειρασμοί υπερβάσεων με σοβαρές συνέπειες για το γόητρο της Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο, χωρίς η ίδια να ευθύνεται, που συνδέονται συνήθως με την παράχρηση της εξουσίας, τις υπερβολές κυρίως του ανθρώπινου παράγοντα και τη διάσταση μεταξύ Εξουσίας και Διακονίας».

Έπειδή η συμμετοχή ήταν μεγάλη και ασφαλώς δεν θά μπορούσε να γίνει διάλογος και συζήτηση σ' ένα άμφιθέατρο με πάνω από εξακοσίους ανθρώπους, πολλοί από τους οποίους έμειναν όρθιοι επί ώρες, δημιουργήθηκαν πέντε ομάδες που εργάστηκαν στις παρακείμενες αίθουσες με τις εξής θεματικές ενότητες:

«Α' Ομάδα: Η χαρισματική διάσταση της Εξουσίας στην Εκκλησία- Καθηγητής Βασίλειος Γιούλτσης

Β' Ομάδα: Διακονία και φιλανθρωπία- Καθηγητής Γεώργιος Φίλιας

Γ' Ομάδα: Τα όρια της Κοινωνικής Ευθύνης της Εκκλησίας- π. Θωμάς Συνοδινός

Δ' Ομάδα: Η Διακονία στην Ιεραποστολή- Επανευαγγελισμός- π. Αθηναγόρας Δικαϊάκος

Ε' Ομάδα: Οι νέοι στη ζωή της Εκκλησίας- π. Ματθαίος Χάλαρης».

Τά συμπεράσματα που καταγράφησαν καθ' ομάδα εργασίας είναι τά ακόλουθα:

«Α' Ομάδα Εργασίας

“Η ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ”

Κατά τη διάρκεια του διαλόγου έγιναν οι παρακάτω παρατηρήσεις:

1. Αδυναμία αντίληψης της έννοιας της εξουσίας εντός του χώρου της Εκκλησίας, όταν κατά τα λεχθέντα η συναίσθηση της ευθύνης βοηθά στην υπέρβαση των αδυναμιών.
2. Η ύπαρξη της ανάγκης για μια βαθύτερη πνευματική παιδεία των ταγών της Εκκλησίας.
3. Η διαπίστωση της αδράνειας της Ιεραρχίας στα μεγάλα ζητήματα που άπτονται της νεότητας και του ρόλου της στην Εκκλησία και την κοινωνία, των κοινωνικών προβλημάτων, κ.λ.π.
4. Δεδομένου του μεγέθους του σκανδαλισμού των πιστών από τα οιαδήποτε ενδοεκκλησιαστικά σκάνδαλα και

της αδυναμίας συλλήψεώς του (του σκανδαλισμού) από το σύνολο της Ιεραρχίας, προτάθηκε η αλλαγή του τρόπου εκλογής των Ιεραρχών.

5. Εξεφράσθη η επιθυμία καθάρσεως της Εκκλησίας με την εισδοχή στους κόλπους της, ανθρώπων με ήθος, ταπείνωση, αγωνιστικό πνεύμα και την τοποθέτησή τους σε κρίσιμες πνευματικές θέσεις.

6. Αναλύθηκε η σημασία της υπάρξεως ενότητας δόγματος και ήθους, αφού αυτή η ενότητα αποτελεί την έκφραση της πίστεώς μας και εγγυάται τη σωτηρία του κόσμου και του εαυτού μας.

7. Εκφράσθηκε η ανησυχία για ένα μελλοντικό επιβαλλόμενο χωρισμό Κράτους – Εκκλησίας και το κατά πόσον αυτός μπορεί να αποβεί προς όφελός της όταν η ιστορική της πορεία αποδεικνύει ότι μπορεί να επιβιώσει υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

8. Εκφράσθηκε η άποψη ότι πρέπει να τροποποιηθεί ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος.

9. Εξεφράσθη το αίτημα της ουσιαστικής επιστροφής μας στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και στη βίωση της πίστης μας, κάτι στο οποίο θα συνέβαλλε αποφασιστικά η αναβάθμιση των κατηχητικών σχολείων.

10. Εν κατακλείδι υπογραμμίσθηκε ότι για την κάθαρση της Εκκλησίας απαιτείται ο επαναπροσδιορισμός του περιεχομένου της ως έννοια και η άσκηση μιας αδυσώπητης αυτοκριτικής η οποία ενίοτε θα προσλαμβάνει τη μορφή αυστηρών μέτρων. Έτσι θα καταυγάζεται αενάως ότι οι δωρεές του Αγίου Πνεύματος είναι εκείνες που μεταμορφώνουν την εξουσία σε χάρισμα.

Β' Ομάδα Εργασίας

“ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ”

1. Για την άσκηση του έργου της φιλανθρωπίας της Εκκλησίας χρειάζεται συνεργασία και με κάποιους αντίστοιχους κοινωνικούς φορείς (πρόταση να γίνει Πανελλήνιο Συνέδριο με Θέμα τη “Συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης και Εκκλησίας για τη φιλανθρωπία”).

2. Το πρόβλημα των ναρκωτικών: Η Εκκλησία δεν έχει ειδικό φορέα για να ασχοληθεί με αυτό. Να δημιουργηθεί φορέας σε κάθε Μητρόπολη. Πολύ βασικό θέμα είναι η πρόληψη.

3. Σε κάθε Μητρόπολη, επίσης, να ιδρυθεί φορέας ευρέσεως εργασίας

4. Να οργανωθεί καλύτερα το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας σε νοσοκομεία και φυλακές, καθώς και οι επισκέψεις των ασθενών κατ' οίκον

5. Ανάγκη μεγαλύτερης διαφάνειας για την αξιοποίηση από την Εκκλησία των χρηματικών εισφορών των πιστών (ενημερωτικά έντυπα σε επίπεδο ενορίας).

6. Ο τρόπος ασκήσεως της φιλανθρωπίας από την Εκκλησία να μην προσβάλλει την αξιοπρέπεια των ευεργετούμενων. Η υλική φιλανθρωπία πρέπει να συνοδεύεται από την πνευματική φιλανθρωπία (τονίστηκε ότι αυτό είναι δύσκολο και απαιτεί επιμόρφωση των κληρικών).

7. Στους ναούς, ο κάθε εφημέριος να επιλαμβάνεται των προβλημάτων εκείνων που προσέρχονται ζητώντας βοήθεια και όχι να παραπέμπει τα θέματα στον υπεύθυνο επί του φιλόπτωχου.

8. Επιβεβλημένη η εκδήλωση ενδιαφέροντος προς τους ανθρώπους που δεν έχουν οικονομική ισχύ.

9. Ανάγκη θεωρητικής κατανόησης των εννοιών “διακονία” και “φιλανθρωπία”: Η φιλανθρωπία είναι η κίνηση του Θεού προς τον άνθρωπο (δημιουργία, ενσάρκωση, Πεντηκοστή). Η διακονία κατ' εικόνα και ομοίωση της Φιλανθρωπίας.

10. Η διακονία και η φιλανθρωπία απαιτούν την προσέγγιση εκείνου που έχει ανάγκη ως προσώπου και όχι κατά τρόπο απλά συναισθηματικό.

11. Η Εκκλησία πρέπει να ενημερώνει αλλά όχι να διαφημίζει τη φιλανθρωπία της.
12. Η Εκκλησία δεν πρέπει να ενταχθεί στην κοσμική νοοτροπία περί φιλανθρωπίας.
13. Ανάγκη να εξευρεθούν πόροι για τη φιλανθρωπία (αξιοποίηση εκκλησιαστικής περιουσίας).
14. Απόδειξη της φιλανθρώπου διαθέσεως της Εκκλησίας θα είναι οι κληρικοί να μην κατέχουν παράλληλα θέση στην εκπαίδευση.
15. Καλόν θα είναι ο ιερέας να μη διαχειρίζεται μόνος του τις χρηματικές εισφορές, αλλά ένα ειδικό σώμα λαϊκών.
16. Σε ιδρύματα της Εκκλησίας έλλειπε πολλές φορές το εξειδικευμένο προσωπικό
17. Η Εκκλησία να οργανώσει το κατηχητικό της έργο στα ιδρύματα για άτομα με ειδικές ανάγκες.
18. Οι ι. ναοί δεν πρέπει να είναι κλειστοί ή χωρίς ιερείς κατά τη διάρκεια της ημέρας, όταν προέρχονται κάποιοι άνθρωποι ζητώντας βοήθεια.
19. Το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας δεν πρέπει να συνίσταται μόνο στην υποδοχή των προβλημάτων, αλλά και στην πορεία για συνάντηση με αυτά τα προβλήματα.
20. Ανάγκη εκφράσεως της φιλανθρωπίας έχουν και οι ίδιοι οι κληρικοί (νοσηλεία, γηροκόμηση).
21. Να υπάρξει συνεργασία με όλους τους φορείς του εθελοντισμού και να αξιοποιηθούν στο φιλανθρωπικό έργο όλοι οι ενορίτες.

Γ' Ομάδα Εργασίας

“ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ”

Κάνοντας μία προσπάθεια ομαδοποίησης των προτάσεων των συμμετασχόντων στην ομάδα αυτή μπορούμε να τις κατατάξουμε σε τρεις κεντρικές κατηγορίες:

α) θεωρητική

β) γενική

γ) πρακτική

Σχετικά με την πρώτη, τη θεωρητική ακούστηκαν και καταγράφηκαν απόψεις για την γενικότερη προβληματική και στην έννοια του διαλόγου με την κοινωνία. Έγιναν επισημάνσεις να διαφυλαχθεί ο ορθόδοξος χαρακτήρας του διαλόγου και να δοθεί η ανάλογη προσοχή στην αποφυγή υιοθέτησης προτεσταντικών μοντέλων που μέσα στην διάρκεια της ιστορίας απέτυχαν να διαφυλάξουν την άρρηκτη σχέση κοινωνίας και Εκκλησίας. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε σε ανάλογα παραδείγματα μέσα στην εξελικτική πορεία της Εκκλησίας στην ιστορία και τονίσθηκε ο καταλυτικός ρόλος του επισκόπου στην άσκηση διοικήσεως της Εκκλησίας και συγκεκριμένα στη μεταφορά αρμοδιοτήτων σε ενοριακό επίπεδο, από αυτόν ενώ από την άλλη προστέθηκε στην ουσία του διαλόγου η εναλλακτική μορφή του που στηρίζεται περισσότερο στη νέα τάση ενοχοποίησης του πιστού μέσα στην εσφαλμένη θεώρηση της αμαρτίας.

Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι θέσεις ορισμένων μελών της ομάδος, σχετικά με τα σύγχρονα προβλήματα της εποχής μας και γενικότερα της πατρίδος μας με λεπτομερή αναφορά στην ανεργία, στην αύξηση του δημογραφικού προβλήματος, στην αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας, στην προβολή των δραστηριοτήτων της επίσημης Εκκλησίας στον τομέα της φιλανθρωπίας, στην διαφάνεια και στην ενημέρωση συναφών δράσεων και στην έλλειψη επιμόρφωσης του ενοριακού κλήρου.

Την Τρίτη και τελευταία κατηγορία απαρτίζουν οι προτάσεις που εδόθησαν στα παραπάνω προβλήματα με σκοπό την υποβοήθηση του έργου της Ιεράς Συνόδου και συνοψίζονται στις ακόλουθες:

1. Ετήσιος απολογισμός φιλανθρωπικών και λοιπών δραστηριοτήτων των ενοριακών ναών και των Μητροπόλεων, είτε με την μορφή ημερίδων, είτε με έντυπα και άλλα πληροφοριακά δελτία
2. Διαφάνεια στην οικονομική διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας
3. Προβολή του έργου της Εκκλησίας από την τηλεόραση και με τη χρήση των σύγχρονων μεθόδων τεχνολογίας
4. Ίδρυση τηλεοπτικού σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος με την μέγιστη δυνατή κάλυψη
5. Σύσταση επιτροπής αξιολόγησης των ιερέων από επιφανείς κληρικούς και λαϊκούς με σκοπό τόσο τον έλεγχο όσο και τον έπαινο
6. Διοργάνωση ανάλογων ημερίδων με τη σημερινή μορφή σε επίπεδο Μητροπόλεων και τοπικών ομάδων
7. Ίδρυση θεσμού λειτουργίας ναών που θα εφημερεύουν σε 24ωρη βάση με σκοπό την κάλυψη των ιδιαίτερα σύγχρονων δύσκολων αναγκών
8. Εμπλουτισμός των ξενόγλωσσων εγχειριδίων κατήχησης και λοιπών εντύπων με σκοπό την κάλυψη των αυξημένων αναγκών. Ανάγκη ιδιαίτερης μέριμνας για την εκκλησιαστική παιδεία των νέων μέσα από τους ήδη υπάρχοντες ΡΙΣ και ΤΙΣ της Εκκλησίας
9. Ειδική μέριμνα της Εκκλησίας για την αντιμετώπιση της ανεργίας
10. Άσκηση πίεση υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος για την ικανοποίηση των αιτημάτων αναγνώρισης των οικογενειών με 3 τέκνα ως πολύτεκνες
11. Αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος με την “υιοθέτηση” παιδιών και σε ενοριακό επίπεδο
12. Ανάγκη επιμόρφωσης του Ιερού κλήρου και εξειδίκευσης σε αντικείμενα που άπτονται σύγχρονων προβλημάτων.

Δ' Ομάδα Εργασίας

“Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ – ΕΠΑΝΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ”

Οι συμμετέχοντες στη θεματική αυτή ενότητα προσπάθησαν μέσα από έναν ειλικρινή διάλογο να απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

1. Τι σημαίνει ο όρος επανευαγγελισμός; Αφορά τους κληρικούς, τους εντεταλμένους ιεραποστόλους ή όλους τους πιστούς;
2. Πώς μπορεί να επιτευχθεί εσωτερική ιεραποστολή και επανευαγγελισμός στη νεότερη ελληνική κοινωνία που είναι πια πολυπολιτισμική, δηλαδή όπου τα παραδοσιακά όρια της ενορίας και της κοινότητας δεν συμπίπτουν;
3. Πώς μπορεί να επιτευχθεί επανευαγγελισμός των μελών της Εκκλησίας;

Οι τοποθετήσεις και οι προτάσεις των ομιλητών κινήθηκαν στους ακόλουθους άξονες:

Α' Ενορία

1. Οργάνωση της ενοριακής ζωής σε πολλαπλά επίπεδα που θα αφορούν όλες τις ηλικίες των πιστών επειδή ως επανευαγγελισμός προσδιορίστηκε η συμμετοχή των πιστών στην ευχαριστηριακή σύναξη, ζητήθηκε οι

ποιμένες να αφουγκραστούν τις αγωνίες, τους προβληματισμούς, τα οράματα, τις αμφιβολίες των ποιμενομένων ώστε να μπορούν να τους διακονήσουν αποτελεσματικά και από κοντά.

2. Αυτό προϋποθέτει υγιή πνευματική ζωή στο χώρο της ενορίας η οποία εξαρτάται, κατά κύριο λόγο από τον ιερέα. Έτσι ζητήθηκε οι επίσκοποι να είναι προσεκτικοί στον τρόπο επιλογής των κληρικών, ώστε να αποφευχθούν στο μέλλον οι αναταράξεις του προσφάτου παρελθόντος. Επίσης, η δημιουργία κατά Μητροπόλεις ενημερωτικών σεμιναρίων και ιερατικών συνάξεων, για την επιμόρφωση των κληρικών σε σύγχρονα θέματα ώστε να βοηθηθούν στο δύσκολο έργο τους με τη συνεχή πληροφόρηση. Η πνευματική ζωή του κληρικού, συνεπικουρούμενη από την εγρήγορση σε κοινωνικά θέματα, θα του δίδει τη δυνατότητα να απευθύνεται προς τους πιστούς και να καταθέτει “εκ του περισσέματος της καρδιάς του”, παύοντας να είναι μισθωτός υπάλληλος ή αναζητητής “τυχερών”. Δεν μπορεί να μεταδώσει κάποιος ό,τι δεν διαθέτει αυτός ο ίδιος.

3. Ζητήθηκε ως στόχος για κάθε ενορία η δυνατότητα επιμόρφωσης και στήριξης της γονεϊκής οικογένειας (μητέρα - πατέρα) ώστε να είναι δυνατή η κατήχηση μέσα στην οικογένεια, ώστε τα παιδιά να ακολουθούν το παράδειγμα εκκλησιασμού των γονέων.

4. Προσέγγιση των αλλοδαπών γονέων προκειμένου να ενθαρρύνουν τα παιδιά στους στον αντίστοιχο τρόπο ζωής

5. Από όσους είναι επιφορτισμένοι με την κατήχηση, ιδιαίτερα ιερείς, ζητήθηκε η ανανέωση των βοηθημάτων, τα οποία θα πρέπει να περιλαμβάνουν τρόπους κατήχησης αλλοδαπών

Β' Εκπαίδευση

1. Από τους ομιλήσαντες εκπαιδευτικούς ζητήθηκε μια πιο άμεση και στενή συνεργασία με τους ιερείς όπου αυτό είναι εφικτό. Ενδεικτικά αναφέρθηκαν:

α) Γνωριμία ιερέα με το διδακτικό προσωπικό

β) Ολιγομελή προσέλευση των μαθητών στον εκκλησιασμό κατόπιν συνεννόησης με τους ιερείς έτσι ώστε να υπάρχει επικοινωνία και διάλογος μαζί τους.

γ) Μέσα από τα ειδικά προαιρετικά προγράμματα παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες για τον ιερέα να πλησιάσει τους μαθητές, καθώς ενθαρρύνεται απ' αυτά τα προγράμματα η συμμετοχή τρίτων, εκτός από το δάσκαλο προσώπων.

2. Επίσης συζητήθηκε το θέμα της κατεύθυνσης των θρησκευτικών, αν θα πρέπει δηλαδή να είναι αμιγώς ομολογιακό η με ευρύτερο περιεχόμενο, ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν και μη ορθόδοξοι μαθητές. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται δυνατότητα προσέγγισης όλων των μαθητών. Το τελευταίο θα βοηθούσε και στη συγκριτική παρουσίαση Ορθοδοξίας και άλλων θρησκειών ή δογμάτων

Γ' Νέες Τεχνολογίες

1) Ζητήθηκε έντονα να ενισχυθεί η εμβέλεια του ΡΙΣ της Εκκλησίας της Ελλάδος προκειμένου να ακούγεται σ' ολόκληρη την Ελλάδα με παράλληλη προσπάθεια δημιουργίας τηλεοπτικού σταθμού της Εκκλησίας, αν τούτο είναι δυνατό

2) Ζητήθηκε η παρουσία ενημερωμένων κληρικών στις τηλεοπτικές συζητήσεις, ώστε να μπορούν να σταθούν στον κύκλο των συνομιλητών τους, εκφράζοντας παράλληλα και τις ορθόδοξες θέσεις.

3) Δημιουργία ιστοσελίδων στο διαδίκτυο όπου οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να καταθέτουν ερωτήσεις και να λαμβάνουν απαντήσεις σε όσα θέματα τους απασχολούν ή σε θέματα επικαιρότητας

Εάν οι κληρικοί συνειδητοποιήσουν ότι είναι υπηρέτες του θεού στο έργο της σωτηρίας των ανθρώπων θα μπορέσουν να επαναευαγγελίσουν τους πιστούς κατά το παράδειγμα του Χριστού που περιόδευσε κάθε πόλη

και χωριό με σκοπό τη θεραπεία (ψυχική και σωματική) των ανθρώπων που τελικά είναι και το ζητούμενο μιας πραγματικής εσωτερικής ιεραποστολής.

Ε' Ομάδα Εργασίας

ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ο καλύτερος τρόπος συμμετοχής των νέων στη ζωή της Εκκλησίας είναι η προσπάθεια συνειδητής ένταξης τους στην ενοριακή κοινότητα, μέσα από την ορθόδοξη κατήχηση και την μυστηριακή ζωή.

Ο Ιερέας είναι ο σπουδαιότερος παράγων προσεγγίσεως των νέων και εντάξεώς τους στην ζωή της Εκκλησίας, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας και εμπιστοσύνης μαζί τους, όπως:

Ανοιχτούς νεανικούς διαλόγους, νεανικό ενοριακό αρχονταράκι, συνεστιάσεις, ενοριακές πνευματικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, προγράμματα συμπαραστάσεως νέων (φροντιστηριακά μαθήματα, εύρεση σε ανέργους νέους, αξιοποίηση των αρχείων Βαπτίσεων του ναού για αποστολή ευχετηρίων επιστολών σε ονομαστικές εορτές, επετείους) επισκέψεις στα σχολεία, δημιουργία νεανικών εντύπων, Βραδινών λατρευτικών συνάξεων, κατασκηνώσεις, ενοριακές αθλητικές ομάδες-πρωταθλήματα, ενοριακά πολιτιστικά τμήματα (παραδοσιακών Χορευτικών συγκροτημάτων, Βυζ. μουσικής και αγιογραφίας, ηλεκτρονικών υπολογιστών, χορωδιών κλπ.), ενοριακή ηλεκτρονική σελίδα στο διαδίκτυο, δημιουργία στους ναούς χώρων υποδοχής νέων εξαρτημένων από ουσίες (ομάδες απεξάρτησης με την υποστήριξη ειδικών επιστημόνων), νεανικά κέντρα, σχολές γονέων, κατηχητικές συνάξεις για όλες τις ηλικίες από προσχολική έως φοιτητική, εξειδικευμένα κατήχηση για τα παιδιά του «ιερού», του αναλογίου, των ενδιαφερομένων για ιερατικές κλήσεις και εκκλησιαστικές τέχνες, θεσμοθέτηση ενοριακών Βραβείων - υποτροφιών για νέους δημιουργούς, για τους πρωτεύσαντες σε μαθητικούς διαγωνισμούς, στις πανελλαδικές εξετάσεις, σε αθλητικούς αγώνες, για πρωτοποριακά προγράμματα και για συλλογικές πνευματικές- κοινωνικές προσπάθειες και τέλος δημιουργία νεανικών ομάδων αγάπης για επισκέψεις σε νοσοκομεία, φυλακές, ιδρύματα, μοναχικό άτομα, σε προβληματικές οικογένειες, σε οικογένειες που πενθούν, σε οικογένειες που κάποιο μέλος τους παρεσύρθη από αιρετικές δοξασίες.

Η κάθε Ι. Μητρόπολη θα πρέπει να δώσει πολύ μεγάλη σημασία στην δημιουργία, ετοιμασία και επιλογή εκ των Ιερέων της εκείνων των ποιμένων που είναι προικισμένοι τόσο με φυσικά χαρίσματα όσο και προετοιμασμένοι με την κατάλληλη πνευματική, μορφωτική και παιδαγωγική κατάρτιση, προκειμένου να τους αναθέσει την ποιμαντική των νέων, απαλλάσσοντάς τους ει δυνατόν από άλλες ενοριακές ευθύνες. Επίσης, καλόν είναι να αναθεωρηθεί, τουλάχιστον για κάποιους κεντρικούς ναούς σε κάθε πόλη, το ημερήσιο πρόγραμμα λειτουργίας των, με σκοπό να παραμένουν ανοιχτοί καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και τις πρώτες νυχτερινές ώρες.

Ο ναός θα πρέπει να γίνει κέντρο όχι μόνο λατρευτικών συνάξεων αλλά και κάθε δημιουργικής πνευματικής και πολιτιστικής απασχόλησης των νέων.

Κάνοντας μία πρώτη προσπάθεια ομαδοποίησης των αιτημάτων που ζήτησαν οι πιστοί να μεταφερθούν στο σώμα της Ιεραρχίας, οδηγούμαστε στα παρακάτω:

- Απόλυτη διαφάνεια στην οικονομική διαχείριση του «ιερού χρήματος»
- Μεγαλύτερη συμμετοχή του λαϊκού στοιχείου στα πράγματα της Εκκλησίας
- Αναδιοργάνωση του εν γένει φιλανθρωπικού έργου
- Αγιότητα βίου των κληρικών, επιμόρφωση του κλήρου και αλλαγή στο υπάρχον σύστημα εκλογής Επισκόπων
- Απλότητα στην λειτουργική και καθημερινή παρουσία των κληρικών όλων των βαθμίδων
- Έλλειψη σωστής προβολής του έργου της Εκκλησίας στους διάφορους τομείς
- Ανάγκη δημιουργίας τηλεοπτικού σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος

- Αίτημα συνέχισης του Διαλόγου με την Κοινωνία και σε επίπεδο Μητροπόλεων
- Σύσταση επιτροπών αξιολόγησης του κλήρου και των συνεργατών της Εκκλησίας
- Ανάγκη επανευαγγελισμού των πιστών
- Αντιμετώπιση νέων αιρέσεων
- Μεγαλύτερη συμμετοχή των νέων στα εκκλησιαστικά δρώμενα
- Δημιουργία περισσότερων φιλανθρωπικών ιδρυμάτων
- Λειτουργική ανανέωση και βελτίωση των πολύωρων ακολουθιών στην Εκκλησία

Αυτό το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, είναι ότι πολλοί περιμένουν την άμεση ανταπόκριση της Ιεραρχίας στα αιτήματά τους και θα καταστεί απογοητευτικό γι' αυτούς να δουν την Εκκλησία να προφασίζεται την ανάγκη πίστωσης χρόνου για διεξοδικότερη έρευνα και μελέτη. Οι λύσεις στα προβλήματά τους είναι το πρώτο ζητούμενο, όταν μάλιστα πρόκειται για φλέγοντα θέματα, όπως η καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας, η λύση του δημογραφικού προβλήματος, η δημιουργία προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση του λευκού θανάτου και άλλων πολλών καυτών ζητημάτων.

Μετά από την ανάγνωση των πορισμάτων από τους συντονιστές των ομάδων, ακολούθησε ανοικτή συζήτηση σε ολομέλεια, όπου τέθηκαν διάφορα θέματα που απαιτούν την διενέργεια ειδικής ημερίδας, π.χ. βιοηθικά προβλήματα. Τα μέλη της Επιτροπής που συμμετείχαν στο Πάνελ είχαν την δυνατότητα να δώσουν εμπειριστατωμένες απαντήσεις και να επεξηγήσουν τυχόν παρερμηνείες στους παριστάμενους. Η ημερίδα έκλεισε με την ακολουθία του Εσπερινού που τελέσθηκε στο παρεκκλήσιο των Τριών Ιεραρχών και ευθύς αμέσως η ταπεινότης μου έδωσε συνέντευξη Τύπου στα τοπικά μέσα, απαντώντας σε σχετικές με το θέμα ερωτήσεις.

Θα ήταν παράλειψή μου να μην γίνει στο σημείο αυτό μία αναφορά στα πρόσωπα που συνετέλεσαν τα μέγιστα σε τοπικό επίπεδο, διότι χωρίς αυτά η δεδομένη επιτυχία δεν θα ήταν και τόσο δεδομένη. Πρώτος σίγουρα είναι ο Σεβ. Μητροπολίτης Πατρών κ. Χρυσόστομος, ο οποίος πέρα από την εμπνευσμένη καθοδήγησή του και την παροχή κάθε είδους διευκόλυνσης, πρέπει να σημειωθεί ότι ανέλαβε εξ ολοκλήρου την κάλυψη των εξόδων φιλοξενίας των μελών της Επιτροπής και εξασφάλισε, τόσο τη δωρεάν διάθεση του συνεδριακού χώρου των Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών όσο και την προσφορά του γεύματος για 600 και πλέον πρόσωπα. Ουσιαστική ήταν και η βοήθεια που προσέφεραν οι τρεις διάκονοι του Αγίου Πατρών, π. Σεραφείμ Αργυρόπουλος, π. Δημήτριος Ταρσινός και π. Ιωάννης Καραγιάννης, οι οποίοι διέθεσαν τον εαυτό τους καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής μας στην Πάτρα. Δεύτερος στην σειρά έρχεται ο Πρόεδρος των Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών κ. Θεοφάνης Γεωργόπουλος και οι συνεργάτες του με πρωταγωνίστρια την κα Μουτούση, Υπεύθυνο Εκδηλώσεων των Α.Τ.Ε.Ι.

Τρίτος είναι ο κ. Κορμπατσιάρης, ο οποίος προσέφερε δωρεάν το γεύμα για όλους τους Συνέδρους.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρω επίσης τα ακόλουθα πρόσωπα:

- τον π. Νικόλαο Σκιαδαρέση, Εκπρόσωπο Τύπου της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών, τον κ. Χάρη Κονιδάρη, Εκπρόσωπο Τύπου του Μακαριωτάτου, τον κ. Γεώργιο Βασιλείου(Γραφείο Τύπου της Ιεράς Συνόδου) και τον Διάκονο π. Στυλιανό Μασσάρα της Ι.Μ.Πατρών
- τους Σεβασμιότατους Μητροπολίτες της Πελοποννήσου
- τους νέους εθελοντές που βοήθησαν στην γραμματειακή υποστήριξη
- τους Συντονιστές των Ομάδων Εργασίας
- τον Συντονιστή του Πάνελ του Συνεδρίου

- όλα τα μέλη της Επιτροπής μας
- τον Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου για την διευκόλυνση σε τεχνικές δυσκολίες
- και τέλος, τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Φαναρίου κ. Αγαθάγγελο και την υπηρεσία της «Αποστολικής Διακονίας» οι οποίοι προσέφεραν δωρεάν όλο το γραφικό υλικό, τα προγράμματα και τις αφίσες.
- Ιδιαίτερα υπογραμμίζεται το μέγεθος της προσφοράς του πανοσιολ. αρχιμ. Γαβριήλ Παπανικολάου και του γραμματέα κ. Δημοσθένη Θεοχάρη

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι,

Από τήν πιλοτική συνάντηση στήν πόλη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, πού τήν χαρακτήρισε μιά περίεργη προθυμία, μιά προσδοκία αισιοδοξίας καί ἕνας ἀξιοπρεπής τρόπος ἐκφράσεως σέ μιά δύσκολη μάλιστα γιά τήν Ἐκκλησία ἐποχή, μεταφέρω στήν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας πορίσματα καί συμπεράσματα τῶν συζητήσεων, πού ἐκφράζουν τήν σύγχρονη πραγματικότητα. Μεταφέρω καί ἐναποθέτω δηλαδή στήν ἀρχιερατική μας μέριμνα ἕνα χρήσιμο ὑλικό γιά αὐτοκριτική, προβληματισμό καί λήψη ἀποφάσεων, πού θά ἀποβλέπουν στό ἄνοιγμα διόδων Θεολογίας καί ζωῆς, Θεολογίας καί ποιμαντικῆς.

Τώρα τόν λόγο καί τήν εὐθύνη ἀνθρωπίνως ἔχει ὁ κάθε ἕνας ἀπό μᾶς καί συγχρόνως ὅλοι μαζί.

Σᾶς εὐχαριστῶ